

Ramon LLULL

Llull x Llull. Una antologia de textos de Ramon Llull

Edició a cura de Joan Santanach

Barcelona: L'Avenç - Institució de les Lletres Catalanes, 2016, 255 p.

Malgrat les incerteses i les perennes provisionalitats de la política recent del nostre país –i les presses i disfuncions que comporten en el disseny i l'execució de programes culturals de llarg abast–, l'Any Llull 2015-2016, convocat per commemorar el setè centenari de la mort de l'escriptor mallorquí, ha aconseguit donar fruits prou saborosos. En l'apartat de publicacions, el llibre que ens ocupa se situa en la franja dels productes més útils i rellevants. No debades, de les celebracions d'aquestes característiques s'espera, més que no pas grans avenços científics –sobretot si es tracta d'un autor com Llull, que potser és un dels escriptors catalans que menys efemèrides necessita per ser estudiat, almenys en certs àmbits acadèmics–, una acumulació d'esforços –el més coordinada possible, és clar– per donar a conèixer al gran públic la figura de l'homenatjat i, sobretot, per motivar la sempre escassa lectura de les seves obres. En pocs mots, per dur a terme de manera competent i amb uns certs mitjans allò que darrerament s'anomena «transferència del coneixement». En aquest sentit, la present antologia, promoguda pel comissariat de l'Any Llull i la Institució de les Lletres Catalanes, i editada magníficament per L'Avenç, és un treball necessari i exemplar, que combina sentit de l'oportunitat, solvència científica i vocació de servei.

En efecte, malgrat que actualment el lector català pot trobar a les llibreries diversos productes útils per entrar en l'apassionant però al mateix temps complex univers de Ramon Llull, no n'hi havia cap que conjuminés una presentació general de la seva personalitat intel·lectual i la seva obra amb una selecció de textos triats per un bon coneixedor del personatge –en aquest cas, el mateix comissari de l'Any Llull, el professor i editor Joan Santanach. Per tant, el llibre omple un buit editorial important i ofereix al lector l'oportunitat d'assaborir, degudament orientat, alguns dels textos més rellevants de l'autor, sense necessitat de barallar-se, d'entrada, amb l'extensió i les dificultats que la seva lectura completa implica per a un neòfit.

El Llull de *Llull x Llull* és el Llull més difós a casa nostra des de mitjan segle XIX, és a dir, el Llull que escriu novel·les, contes, proverbis, poemes, diàlegs i altres peces de tipus literari en la seva llengua vernacla, el català. Tal com Santanach destaca, la seva selecció mira sobretot cap a aquest «vessant literari» de Llull (p. 26). Passa, però, com Santanach i tots els altres lul·listes del país saben, que aquest Llull, el que fa servir els gèneres literaris per orientar els seus lectors cap a la veritat i, si cal, convertirlos, és indestruïble de tots els altres Llulls autèntics: del Llull que redacta, en llatí, trac-

tats filosòfics i teològics a París per als mestres universitaris; del Llull que escriu llibres de disputa interreligiosa, sovint en llatí, però també en català i també, segons el seu propi testimoni, en àrab; del Llull que visita infatigablement les corts i les cúries civils i eclesiàstiques del seu temps i escriu tractats sobre com recuperar Terra Santa, etc. És cert que en aquesta antologia el lector no hi trobarà les complexes disquisicions i argumentacions de les diverses formulacions de l'Art –algunes escrites també en català–, el mètode de base racional que Llull dissenyà per demostrar que els dogmes del cristianisme eren pràcticament irrefutables –la presència d'aquests textos requeria un aparat exegètic inassumible en una antologia d'aquesta mena–, però sí que hi trobarà formulades les línies essencials del seu pensament i de la missió que es va imposar, així com algunes de les pàgines més belles que va escriure.

Per tant, els textos que formen part de l'antologia són una tria de capítols de dues novel·les, el *Romanç d'Evast e Blaqueria*, que també inclou els versicles místics del *Llibre d'amic e Amat*, i el *Llibre de meravelles*; una selecció de narracions i proverbis de l'*Arbre de ciència*; el pròleg narratiu del *Llibre de l'orde de cavalleria* –la primera mostra de literatura cavalleresca conservada en català– i el primer capítol d'aquest tractat adreçat als escuders que s'han de preparar per exercir l'ofici de cavaller; el pròleg i l'epíleg del diàleg doctrinal més famós de Llull, el *Llibre del gentil e dels tres savis*; tres capítols d'una de les obres més increïbles i inclassificables de Llull, el *Llibre de contemplació*; i, per acabar, el text integral del *Cant de Ramon*, un poema breu de caire autobiogràfic. Un dels encerts de l'antologia, al nostre parer, és presentar els textos en versió original, regularitzada, tal com s'explica al pròleg (p. 26), segons els criteris del Taller d'Anotació d'Obres de Ramon Llull –no s'enumeren, però, quins són aquests criteris ni qui són els responsables d'aquest Taller: aquesta és potser una de les poquíssimes relliscades de l'antologador. El lector pot superar les dificultats –salvables– que aquesta opció planteja amb l'ajuda del glossari que tanca el llibre –potser un xic massa curt per culpa de limitacions d'espai. El segon gran encert és la inclusió de davantals que encapçalen cada text i que ofereixen les dades necessàries per poder llegir els fragments escollits sense risc d'extraviar-s'hi. La informació d'aquests davantals és precisa i dispensa l'editor de farcir el text de notes a peu de pàgina que podrien enfarfegar el gaudi de la lectura. Les notícies més generals sobre el context, la vida, els objectius missionals, el pensament, les obres i les «posteritats» de Llull es troben, és clar, a la introducció que obre el volum, titulada «Un món per a Llull». De fet, es tracta d'una breu presentació de la figura de l'intel·lectual mallorquí clara i amena, excel·lent, amb tot l'essencial i sense res d'accessori. Comptat i debatut, *Llull x Llull* és un material impagable com a passarel·la d'entrada a l'univers lul·lià. Un material que, per la seva concepció, pot fer servei al públic general, però també fins i tot al professor de batxillerat o al professor universitari. I un material que segurament també contribuiria a la difusió internacional de l'obra de Llull si s'esmercessin esforços a traduir-lo –amb les adaptacions que fessin al cas– a altres llengües europees.

Francesc Tous

Universitat de Barcelona